

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 1(17)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Саєвич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор
Чирков В. М. — відповідальний редактор за випуск

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Поляков О. М., д-р екон. наук, проф., Радзівеський О. І., д-р екон. наук, Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Криклій А. С., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф.

Політичні науки

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Горбатенко В. П., д-р політ. наук, проф., Кирилюк Ф. М., д-р філос. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, проф., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Охременко О. Р., д-р психол. наук, Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Онищук Л. А., д-р пед. наук

Юридичні науки

Бабкін В. Д., д-р юрид. наук, проф., Коваленко В. В., д-р юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Стеценко С. Г., д-р юрид. наук, проф., Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф.

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001.
— Вип. 1. —
ISBN 966-608-120-2

К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — Вип. 1(17). — 348 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. — ISBN 978-966-608-847-8

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з економічних і психологічних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/6 від 14 червня 2007 р.).

ББК 65.9(4УКР)я43+88я43

ISBN 966-608-120-2
ISBN 978-966-608-847-8

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

Пахарєв А. Д. Українська суспільна думка про політичне лідерство і лідерів.....	118	Горачук В. В. Особливості індивідуально-психологічних якостей лікарів акушерів-гінекологів і педіатрів поліклінічних закладів	215
Чижова О. М. Вплив політичної культури молоді на політичний прагматизм	124	Наумич О. В. Невротичні розлади як причина порушення психологічної готовності до материнства	220
Погорєлова І. С. Основні тенденції розвитку політичної культури молоді України	130	Тарасенко Л. Г. Особливості психологічного реагування на хворобу осіб, які страждають на венеричні захворювання	225
Чайка Н. Г., Шевченко С. В. Вплив освіти на політичну культуру молоді	135	Разумний П. К. Психологічний дебрифінг як складова надання психологічної допомоги у кризовій ситуації.....	230
Загоруй Г. В. Політолого-етнологічні засади типологізації та праксеологізації феномена етнополітичної партії.....	140	Кононенко К. В. Особливості розумової діяльності хворих на алкоголізм у різних стадіях і психопатологічних станах	235
Ашуров Векіл СНГ как геополитический феномен.....	147	Фролова Т. В. Особливості розвитку особистісної готовності студентів психологічного профілю.....	241
Мохамад Камалалдеен Алжафа Проблема стабільності Сирії в ХХІ веке	155	Проценко О. В. Модель підготовки майбутніх учителів до формування громадянської позиції учнів старшого шкільного віку	245
Дауд Назем Основные направления исследования курдской проблемы	162	Підлісний Ю. А. Теоретичні аспекти агресивної поведінки військовослужбовців	249
Ротар Н. Ю. Основні напрями теоретико-методологічного оновлення концепції політичної культури	170	Соломка Т. М. Детермінантна роль особистісних властивостей студентів у процесі самоактуалізації.....	252
Молочко П. Роль політичних традицій у формуванні політичної культури молоді	176	Велитченко Л. К. Особистісно-діяльнісна модель педагогічної взаємодії як основа контролюючої діяльності вчителя.....	260
Гутор М. М. Євроінтеграційні орієнтації політичних партій як чинник формування політичної культури української молоді.....	181	Крисанова О. С., Літвіненко К. О., Чепорнюк Є. Г., Семенов С. М. Вплив відвідування дошкільного закладу на соціальну адаптацію молодших школярів.....	266
Цікул І. Роль і місце цінностей паритетної демократії у структурі політичної культури сучасної української молоді	187	ЮРИДИЧНІ НАУКИ	271
Шевченко С. В. Роль освіти в сучасному розвитку суспільства	193	Белов С. Н. Характер международно-правового регулювання международных расчетов между государствами	271
Костира А. А. Афганський пік “холодної війни”	198	Женжеруха О. Ж. Поняття причин та умов злочинності	279
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	204	Парака А. А. Ефективність кримінально-правової політики	283
Туриніна О. Л. Особистісно-діяльнісний підхід як методологічний принцип дослідження особистісно-професійного розвитку майбутніх психологів	204	Фуфаєва О. О. Договір участі в дольовому будівництві житла і способи інвестування в об’єкти житлового будівництва	287
Вакуліч Т. М., Муханова І. Ф. Особливості формування інтернет- залежності у осіб, які працюють з комп’ютерними технологіями	210		

Т. М. ВАКУЛІЧ*Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ***І. Ф. МУХАНОВА***Макіївський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ У ОСІБ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З КОМП'ЮТЕРНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 1(17), с. 210–214

Зроблений психологічний аналіз результатів дослідження особливостей формування інтернет-залежності у осіб, які працюють з комп'ютерними технологіями.

Мережа Інтернет є засобом і водночас місцем (середовищем) існування людини. Вона по-різному виявляється у психологічному плані і по-різному негативно впливає на людину у разі непродуктивного використання її ресурсів. Великі витрати сил, часу та енергії на використання Інтернету відповідно забирають час, призначений для повсякденного життя, де людина присутня фізично, що, у свою чергу, розвиває дисоціацію.

Одним із проявів дисоціації є так звана інтернет-залежність. Її особливістю, на думку окремих авторів, є те, що внаслідок зловживання мережею прогресує зниження здатності людини до вольового управління процесами, власної активності у віртуальному середовищі, що, у свою чергу, породжує проблеми і в реальному світі — виникають труднощі у сферах особистого і професійного спілкування, знижується адаптація в реальному суспільстві.

Ц. П. Короленко вважає, що “початок формування адиктивного процесу відбувається завжди на емоційному рівні. Існує емоційний стан, що поєднує різні (фармакологічні й нефармакологічні) адикції”. Таким станом є прагнення до психологічного комфорту, що зазвичай може досягатися “нормальними” засобами (досягнення значущих цілей, задоволення цікавості, реалізація дослідницького інтересу, надання допомоги і підтримки, заняття спортом, переживання релігійного досвіду, фантазування як механізм психологічного захисту). У разі адикції стан емоційного комфорту досягається тільки одним засобом, від якого лю-

дина стає залежною. Цей процес автор позначив як конвергенцію емоційного комфорту, коли патерн засобів досягнення емоційного комфорту є значно редукованим.

У концепції Ц. П. Короленко і Т. А. Донських виконано аналіз адиктивної поведінки. Адиктивна поведінка пов'язана з відходом від реальності та з необхідністю зміни свого психічного стану за допомогою певних психоактивних речовин або фіксації уваги на певних предметах чи видах діяльності, що супроводжується розвитком інтенсивних позитивних емоцій. Адикція, на думку зазначених авторів, виникає як закріплення неконструктивного способу подолання негативних емоційних станів, що характерно для осіб, які важко переживають фрустрацію. Ц. П. Короленко і Т. А. Донських характеризують основні вузли процесу розвитку адикції як певні етапи адиктивного процесу.

Перший етап являє собою початковий період адикції та пов'язаний з переживанням ейфорії, почуттям радості, незвичайним емоційним підйомом та ін. У людини виникає розуміння того, як і за рахунок чого вона може досить швидко поліпшити свій психічний стан поза рамками спілкування з іншими людьми, без глибоких емоційних его-об'єктних уподобань і досвіду духовних здобутків.

Другий етап автори позначили як адиктивний ритм. Цей етап характеризується формуванням певної частоти звертання до предмета адикції, що визначається особистісними особливостями,

попередніми адиктивними установками, особливостями виховання, макро- і мікросоціального оточення та ін. У цей період співіснують типові для особистості форми нормальної взаємодії й міжособистісних стосунків та адиктивна поведінка. Поступово адиктивна поведінка повторюється все частіше, вона витісняє нормальні форми взаємин. Причому ситуації, в яких потрібне використання адиктивної поведінки для їх подолання, стають усе більш різноманітними.

Третій етап розвитку адиктивного процесу — його домінування у загальній структурі поведінки і спілкування. Адиктивна поведінка стає певною “інтегральною складовою” особистості. Адикція стає стереотипним, ригідним способом реагування на життєві труднощі. Репертуар поведінки сильно збіднюється — адиктивна поведінка витісняє всі інші форми поведінки і переживання, залишаючись єдиним способом вирішення життєвих проблем. Адиктивна поведінка є, по суті, механізмом психологічного захисту, що забезпечує ілюзорний психологічний комфорт. Його руйнування в осіб з алкогольною адикцією без відповідної психологічної підтримки може бути небезпечним, тому що може призвести до посилення алкоголізації, до виражених емоційних розладів — депресії, дис-

форії, посилення почуття самотності, навіть до самогубства.

Формування адикції як “інтегральної складової” особистості супроводжується внутрішньоособистісними конфліктами між здоровою і болісно зміненою частинами особистості. Такий конфлікт сполучений з переживанням негативних почуттів — тривоги, провини, самотності, безглуздості та ін. Поступово формується почуття своєї відмінності від інших, усе помітніше відбуваються особистісні зміни. Змінена особистість протилежна попередній здоровій, вона витісняє й руйнує її. Згодом формується захисна стратегія табування існуючих проблем. Зовнішня заборона з боку оточуючих на використання предмета адикції поєднується з внутрішнім переживанням небезпеки. Формується захисна реакція “для себе”, що являє собою захисну раціоналізацію своєї поведінки посиленнями на різні зовнішні змушуючі і проваючі фактори й ситуації. Адиктивна поведінка кваліфікується адиктом як випадкова, тимчасова або змушена.

У літературі наводиться безліч психологічних механізмів формування такого виду залежності, але зупинимося на найбільш уживаних механізмах для цього виду залежності (рис. 1).

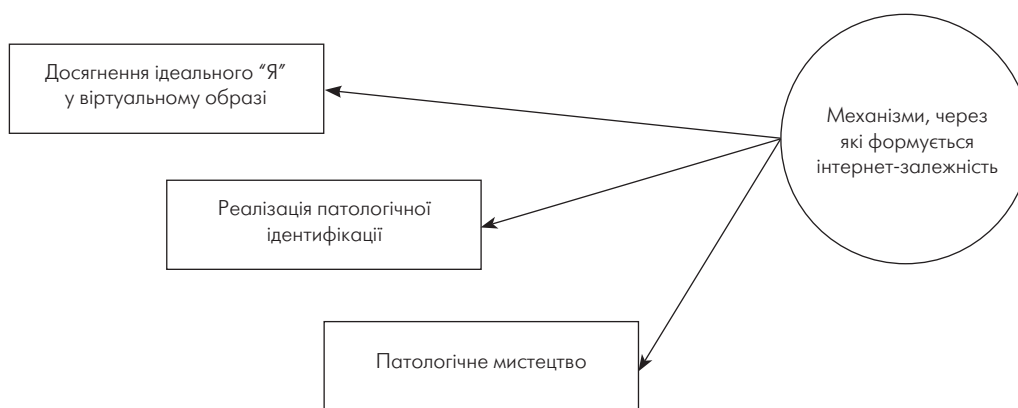

Рис. 1. Механізми формування інтернет-залежності

Досягнення ідеального “Я” у віртуальному образі. Створення віртуальних образів, часто дуже далеких від реального образу, є компенсаторним механізмом, що зумовлює виражену інтернет-залежність. Найбільш сильним провокуючим чинником тут є набір властивостей Інтернету як засобів комунікації.

Анонімність і фактична неможливість перевірки наданої про себе інформації, можливість поєднання у віртуальному образі реальних, бажаних

і цілком вигаданих характерологічних та інших особливостей стимулюють розвиток інтернет-адикції в певній віковій групі.

У реальному спілкуванні можливості отождивлення з ідеальним “Я” обмежені безпосереднім контактом, що допускає виникнення ситуації, коли різко виявляється невідповідність між реальними і декларованими якостями. Ця обставина практично неможлива при комунікації в межах мережі. Здебільшого спілкування в рамках

мережі не припускає в подальшому перенесення мережних стосунків у фізичний світ, що залишає за користувачами повну свободу дій.

Мережне спілкування дає змогу жити в образах своєї мрії і здійснювати в рамках цих образів таку бажану (наскільки і неможливу в реальних умовах) комунікативну активність.

Реалізація патологічної ідентифікації. Реалізація патологічної ідентифікації є по суті механізмом, надзвичайно схожим з досягненням ідеального “Я”, відмінністю якого служать патологічні для індивідуума ідентифікуючі риси, властиві створюваному образу.

Найпоширенішою формою є патологічна ідентифікація з протилежною статтю. Невисока частота тих випадків, що зустрічаються в популяції таких розладів, як транссексуалізм, знаходиться в різкому контрасті із значною кількістю випадків патологічної аутоідентифікації за ознакою статі в мережі.

Можливо, таке спостереження не є точним по суті, оскільки при оцінюванні достовірності отримуваної інформації доводиться спиратися лише на інформацію, надану самим опитуваним користувачем.

Патологічне мистецтво. Інтернет надає користувачеві широкі можливості для самореалізації, найважливішою з яких є можливість творчості в мережі та презентації своїх творчих досягнень у мережі.

Багато людей, що займаються творчістю, у тому числі професійні письменники, художники, музиканти, створюють свої ресурси, де знайомлять зі своєю творчістю багатомільйонну аудиторію інтернет-користувачів.

Є також особлива група осіб, творче самовираження яких цілком обмежене рамками мережі: письменники, які не видали жодної книги (зокрема, з принципових міркувань) і пишуть тільки для мережної аудиторії; художники, які створюють дизайн web-сторінок, композитори та ін. Їхня творчість не має, як правило, психопатологічних рис.

Особливу групу творчості, представленої в мережі, складає творчість, що несе на собі відтінок психопатології.

Демократичні принципи, що діють в мережі, дають цим авторам свободу, якої вони позбавлені у звичайних умовах. Відсутність (або значне ослаблення) матеріальних перешкод, моральної цензури і художньої критики, політичних і кон'юнктурних впливів, здатних зашкодити реалізації патологічної творчості в реальному світі, сприяє її процвітанню в мережі.

Для патологічної творчості, що найбільше розкривається в мережі, стає можливою безперешкодна реалізація патологічних ідей, яка не можлива в реальному світі. Творців цих творів зустрічає та оцінює велика аудиторія, яка по-різному реагує на втілену в мережі нову авторську ідею.

Для проведення емпіричного дослідження було сформовано вибірку та 32 особи (від 21 до 39 років). Серед випробовуваних жінок — 53,13 %, чоловіків — 46,88 %, період роботи з комп'ютерними технологіями (включаючи Інтернет) — від 5 місяців до 4 років.

Проаналізуємо результати дослідження схильності до залежної поведінки (табл. 1). Аналіз отриманих даних засвідчує, що в нашій вибірці 50 % осіб не схильні до залежної поведінки, 18,75 % — мають певні ознаки тенденції до залежної поведінки, 18,75 % — мають ознаки підвищеної схильності до залежної поведінки, 12,5 % — мають ознаки високої вірогідності залежної поведінки. Результати визначення ступеня інтернет-залежності наведено у табл. 2.

Таблиця 1

Результати дослідження схильності до залежної поведінки

Група	Кількість досліджуваних	Співвідношення, %
Не схильні до залежної поведінки	16	50,00
Ознаки схильності до залежної поведінки	6	18,75
Ознаки підвищеної схильності до залежної поведінки	6	18,75
Ознаки високої вірогідності залежної поведінки	4	12,50

Таблиця 2

Результати визначення ступеня інтернет-залежності

Група	Кількість досліджуваних	Співвідношення, %
Звичайні користувачі Інтернету	11	34,38
Наявність деяких проблем, пов'язаних з надмірним захопленням Інтернетом	13	40,63
Інтернет-залежність	8	25,00

На підставі отриманих даних можна зробити висновок: у нашій вибірці 34,38 % опитаних — це звичайні користувачі Інтернету, 40,63 % — мають деякі проблеми, пов'язані з надмірним захоплен-

ням мережею, 25,00 % — мають значні проблеми через використання Інтернету (для їх вирішення доцільно звернутися за допомогою до спеціаліста).

У табл. 3 наведено результати дослідження тривожності у інтернет-залежних користувачів. Зі зведених даних випливає, що в нашій вибірці 78,79 % опитаних мають помірну тривожність, 15,15 % — мають високий рівень тривожності, 6,06 % — мають низький рівень тривожності.

Таблиця 3

**Результати дослідження тривожності
у інтернет-залежних користувачів**

Група	Кількість досліджуваних	Співвідношення, %
Низький рівень тривожності	2	6,06
Середній рівень тривожності	25	78,79
Високий рівень тривожності	5	15,15

Результати диференціальної діагностики депресії зведено в табл. 4. Із наведених даних видно, що в нашій вибірці 51,52 % опитаних перебувають у нормальному стані, у 18,18 % спостерігається легка депресія, 15,15 % — перебувають у субдепресивному стані, 15,15 % — мають справжню депресію.

Дослідженнями також встановлено, що в нашій вибірці 3,03 % опитаних занадто комунікабельні, 3,03 % — загалом комунікабельні, інколи навіть занадто, 30,30 % — з нормальною комунікабельністю, для 21,21 % опитуваних інколи притаманна замкнутість, 18,18 % — замкнуті некоммунікбельні, віддають перевагу самотності, 24,24 % — мають вади з комунікативністю, одинокі, замкнуті в собі.

Таблиця 4

**Результати диференціальної діагностики
депресії**

Група	Кількість досліджуваних	Співвідношення, %
Стан без депресії	16	51,52
Легка депресія ситуативного чи невротичного походження	6	18,18
Субдепресивний стан або замаскована депресія	5	15,15
Справжня депресія	5	15,15

У ході нашої роботи було виявлено зв'язок психологічних особливостей з формуванням інтернет-залежності у осіб, які працюють з комп'ютерними технологіями. Встановлено, що інтернет-залежна особистість має ознаки високої вірогідності залежної поведінки, високої тривожності, депресивного стану, низького рівня комунікабельності (рис. 2).

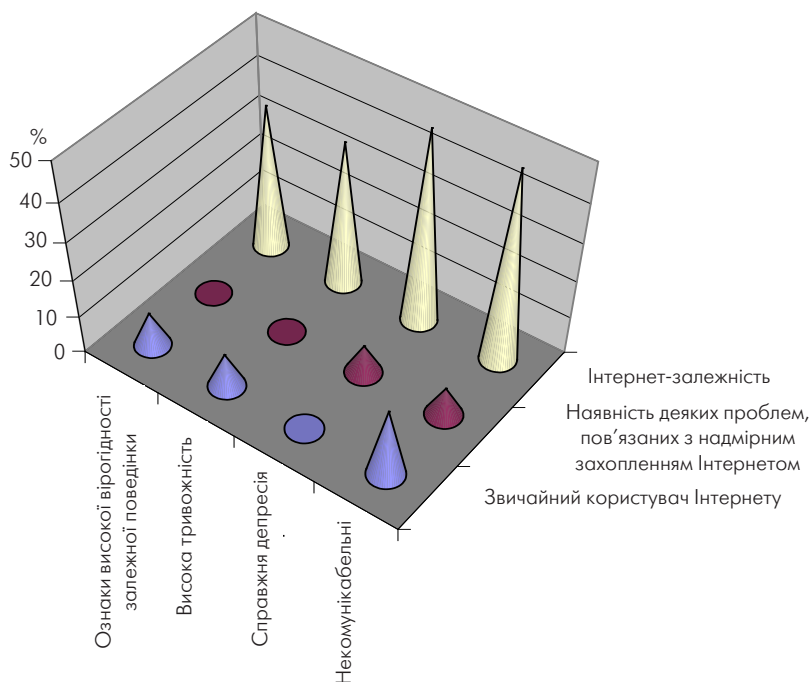

Рис. 2. Результати психологічного дослідження

Таким чином, у колективі осіб, які працюють з комп'ютерними технологіями, виявлено три групи користувачів Інтернету: звичайні користувачі (група 1); користувачі, які мають деякі проблеми, пов'язані з надмірним захопленням Інтернетом (група 2); інтернет-залежні особи (група 3). Як видно з результатів дослідження, група 3 має ознаки високої вірогідності залежної поведінки (37,5 %) порівняно з групою 2 (0 %) і групою 1 (9,09 %) за цим параметром. У групі 3 домінують висока тривожність (37,5 %) порівняно з іншими групами, депресивний стан, проблеми з комунікацією (некомунікабельні, замкнуті). Із результатів психологічного дослідження видно, що інтернет-

залежна особистість має ознаки високої вірогідності залежної поведінки, високої тривожності, депресивного стану, низького рівня комунікабельності.

Література

1. Егоров А. Ю. Нехимические (поведенческие) аддикции // Журн. практической психологии и психоанализа. — 2002. — № 1. — С. 45–69.
2. Янг К. С. Диагноз — интернет-зависимость // Мир интернет. — 2000. — № 2. — С. 24–39.

Результати нашого психологічного дослідження свідчать, що інтернет-залежна особистість має ознаки високої вірогідності залежної поведінки, високої тривожності, депресивного стану і низького рівня комунікабельності.

Результаты нашего психологического исследования свидетельствуют, что интернет-зависимая личность имеет признаки высокой достоверности зависимого поведения, высокой тревожности, депрессивного состояния и низкого уровня коммуникабельности.

Leaning against results, got in this psychological research can draw conclusion that: интернет-залежна personality has the followings signs: high authenticity of dependent conduct; high anxiety of personality; presence of depression; the level of communicability is understated.

Надійшла 20 вересня 2007 р.